

بایسته‌های قانون مجازات اسلامی

مصوب سال ۱۳۹۲

(دیباچی، مفاهیم و برداشت‌ها)

مؤلفان:

دکتر صادق طباطبائی (عضو هیات علمی دانشگاه)

محمدعلی برزرجی (دلیل دادگستری)

فضل‌الله نصیری

امین بخشی‌زاده اهری

با نظارت:

دکتر امیرحسین مشکانی

با دیباچه:

استاد دکتر ایرج گلدوزیان

(استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران)

عنوان و نام پدیدآور : بایسته‌های قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ : (مبانی، مفاهیم و برداشت‌ها) / مولفان صادق علیخانی، آو دیگران ؛ با نظارت امیرحسین مشکاتی ؛ با دیپاچه ایرج گلدوزیان.

مشخصات نشر : تهران: حقوق یار، ۱۳۹۷.
 مشخصات ظاهری : ۱۷۲ ص.
 شابک : 978-622-6015-18-9
 وضعیت فهرست نویسی : فنیپا

یادداشت : مولفان: صادق علیخانی، محمدعلی برزونی، فضل‌الله نوری، امین بخشی‌زاده‌امری

یادداشت : کتابنامه: ص: ۱۶۵ - ۱۶۶، همچنین به صورت زیرنویس.
 موضوع : حقوق جزا - ایران
 موضوع : Criminal law -- Iran
 موضوع : مجازات - ایران
 موضوع : Punishment -- Iran
 شناسه افزوده : علیخانی، صادق. صادق. ۱۳۶۲ -
 شناسه افزوده : مشکاتی، امیرحسین. ۱۳۶۳ - ناظر
 شناسه افزوده : گلدوزیان، ایرج. ۱۳۱۶ - مقدمه‌نویس
 رده بندی کنگره : KMH ۳۸۰۰/۲۲ ۱۳۹۷
 رده بندی دیویی : ۳۲۵/۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۱۳۵۸۱۸

بایسته های قانون مجازات اسلام ... سال ۱۳۹۲ (مبانی، مفاهیم و برداشت ها)

صادق علیخانی-محمد علی برزونی-فضا کله نصیری-امین بخشی‌زاده

با نظارت: دکتر امیر ... مشکاتی

دیپاچه: دکتر ایرج گلدوزیان

شابک: 9-18-6015-622-78

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

مرکز بخش: تهران خیابان انقلاب خیابان کارگر جنوبی خیابان روانمهر بن بست دولتشاهی پلاک ۱ واحد ۱

تلفن: ۶۶۹۵۲۰۷۳-۶۶۴۰۶۲۸۵-۶۶۴۹۲۲۹۵ فکس

فروشگاه الکترونیکی کتاب: www.hoghoghyar.com

۱.....	دیباچه.....
۳.....	مقدمه.....
۵.....	بخش اول: کلیات.....
۶.....	فصل اول - الزامات تدوین قانون جدید.....
۹.....	فصل دوم- رویکردهای قانون جدید.....
۱۲.....	فصل سوم - سیر تدوین قانون جدید.....
۱۵.....	بخش دوم: تغییرات و رویکردهای نوین در کتاب کلیات (حقوق جزای عمومی).....
۱۶.....	فصل اول- قلمرو اجرای قوانین جزایی در مکان.....
۱۷.....	فصل دوم - دیدگاه اصل قانونی بودن جرایم و مجازات و دادرسی کیفری.....
۱۸.....	مبحث اول- منابع اصل قانونی بودن جرایم و مجازات ها.....
۱۹.....	مبحث دوم- راهبردهای اصل قانونی بودن جرایم و مجازات ها.....
۲۲.....	فصل سوم - تقسیم بندی مجازات ها به چهار دسته.....
۲۶.....	فصل چهارم - درجه بندی مجازات ها به هشت درجه.....
۳۱.....	فصل پنجم- به رسمیت شناختن مسئولیت کیفری برای اشخاص حقوقی.....
۳۳.....	فصل ششم- نظام مند شدن مجازات های تأملی و تبعی.....
۴۲.....	فصل هفتم- نظام مند شدن تخفیف مجازات ها.....
۴۸.....	فصل هشتم- تاسیس نهادهای معافیت از کیفر و تعریف دادرسی محکم.....
۵۱.....	فصل نهم - نظام مند شدن تعلیق اجرای مجازات و برخی نهادهای آن.....
۵۶.....	فصل دهم- نظام نیمه آزادی به عنوان دستورالعمل دیگر قانون مجازات.....
۶۲.....	فصل یازدهم- پیش بینی آزادی مشروط به عنوان نهادهای کارآمدتر.....
۶۵.....	فصل دوازدهم- پیش بینی مجازات های جایگزین حبس.....
۶۵.....	مبحث اول- تعریف.....
۶۸.....	مبحث دوم- شرایط اعمال مجازات های جایگزین حبس.....
۶۹.....	مبحث سوم- قلمرو اعمال مجازات های جایگزین حبس.....

مبحث چهارم - ضمانت اجرای تخلف از مقررات مجازات های جایگزین حبس .. ۷۰	
فصل سیزدهم - نوآوری در مجازات ها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال ونوجوانان ۷۰	
فصل چهاردهم - سقوط مجازات هابه عنوان فصلی مستقل در قانون جدید ۷۱	
مبحث اول - کلیات ۷۱	
مبحث دوم - مصادیق سقوط مجازات ها ۷۲	
فصل پانزدهم - شروع به جرم و ابهامات آن در قانون جدید ۷۹	
فصل شانزدهم - شرکت در جرم، بدون تغییر در قانون جدید ۸۶	
فصل هفدهم - معاونت در جرم و تبعیت آن از نظریه استعاره ای ۸۷	
فصل هجدهم - سرزدستی گروه مجرمانه، به عنوان فصلی مستقل در قانون جدید ۹۱	
فصل نوزدهم - نوآوری در احکام تکرار و تعدد جرم ۹۲	
فصل بیستم - پیش بینی شرایط و موانع مسئولیت کیفری ۱۰۱	
فصل بیست و یکم - پیش بینی ادله اثبات دعوی در یک قانون ماهوی ۱۱۴	
فصل بیست و دوم - توجه بیشتر به جرایم اقتصادی و تعیین مصادیق آن ۱۱۴	
فصل بیست و سوم - نظام مند شدن افرایش مبالغ مندرج در قوانین جزایی ۱۱۷	
بخش سوم: تغییرات و رویکرد های نوین در ک ب حدود ۱۱۸	
فصل اول - حد زنا ۱۲۰	
فصل دوم - حد لواط، تفخیز و مساحقه ۱۲۱	
فصل سوم - حد قوادی ۱۲۲	
فصل چهارم - حد قذف ۱۲۲	
فصل پنجم - حد ساب النبی ۱۲۴	
فصل ششم - حد شرب خمر ۱۲۴	
فصل هفتم - حد سرقت حدی ۱۲۵	
فصل هشتم - حد محاربه، بغی و افساد فی الارض ۱۲۶	
بخش چهارم: تغییرات و رویکردهای نوین در کتاب قصاص ۱۳۰	
فصل اول - شفاف سازی قتل عمد، شبه عمد و خطای محض ۱۳۱	
فصل دوم - عمدی دانستن قتل در صورت اشتباه در هویت ۱۴۰	
فصل سوم - شناسایی ترک فعل به عنوان عنصر مادی جرم قتل ۱۴۲	

فصل چهارم - تحدید موارد مهدورالدم	۱۴۴
فصل پنجم - عدم مجازات قصاص در صورت سقط جنین	۱۴۵
فصل ششم - سایر نوآوری‌ها در کتاب قصاص	۱۴۶
بخش پنجم: تغییرات و رویکردهای نوین در کتاب دیات	۱۵۴
منابع و مآخذ	۱۶۵

مقدمه

قانون نویسی جلوه ای از تدبیر قانونگذار در نیل به احترام و ارزش گذاری به اصول بنیادین زندگی جمعی مسالمت آمیز و با هدف چاره اندیشی برای نیازهای مردم جامعه است. بدیهی است که نوشتن یک قانون کارآمد و به اصطلاح "خوب" که به دور از هرگونه ابهام و دو پهلویی و دارای احکامی شفاف و متقن باشد، یکی از غایات مهم قانونگذار بوده ولی کمال مطلوب وی نیست، چرا که کارآمدی یک قانون در گروی خوب اجرا کردن قانون نیز می باشد. بنابراین بهتر آن است که قانونگذار و مجریان قانون برای آماد سازی بستر امنیت برای مردم جامعه، چه در مقام قانون نویسی و چه در مقام اجرای آن، تمامی تلاش خود را در جهت حفظ حقوق و آزادی های شهروندان و تضمین آن به کار گیرند و همواره به شان و کرامت انسانی افراد توجهی خاص داشته باشند. یکی از مهم ترین این حوزه ها که ارتباطی ناگسستنی با آزادی های افراد جامعه دارد، ناظر به حقوق کیفری افراد به طور عام و قانون مجازات اسلامی به طور خاص است. قانون مجازات اسلامی پس از مدت ها بحث و مطالعات کارشناسی در نهایت در تاریخ ۱۳۹۲/۲/۹ به صورت قانون در آمد و هم اکنون نیز در کشور لازم الاجراست. قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با برخورداری از چارچوب و مدلی پارادایمی در برخی از حوزه ها، هم کاستی های قانون سابق را برطرف کرده و هم در تارهای برخورداری است که قابل تامل به نظر می رسد. البته شایسته است به این نکته اشاره کرد که این قانون نیز مانند تمامی قوانین دیگر، مصون از ایراد نبوده و با برخی از نارسایی ها مواجه است که بایستی با مطالعه دقیق این کاستی ها و آسیب شناسی آن ها درصدد رفع این ایرادها برآمد. کوتاه سخن آن که در کتاب پیش رو تلاش بر آن شده است که با رعایت اصل کم نویسی و همچنین اجتناب از حجیم شدن تیر حروری کتاب، به صورت فهرست وار، خلاصه و مفید به تبیین مبانی، برداشت ها و بسط مفاهیم موجود در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ پرداخته شود. مطالب این کتاب عمدتاً یافته های حاصل از نشست های تخصصی، همایش های علمی و دانشگاهی و گفتگوهای موردی و موضوعی با اساتید و حقوقدانان برجسته کشور در زمینه بررسی ابعاد و زوایای مختلف قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ است که به همت روزنامه "حمایت" نخستین روزنامه حقوقی و قضایی کشور برگزار شده است و ماحصل این بحث ها به صورت کتاب حاضر به رشته تحریر در آمده است. بنابراین باید این گونه گفت که مطالب کتاب حاضر در واقع انعکاس نظریات بزرگان و اندیشمندان حوزه حقوق جزا و جرم شناسی کشور است که از لابلای نشست های متعدد علمی و همایش های مختلف استخراج گردیده است. بی شک رهنمودها، مساعدت ها و یاری دوستان و اساتید دانشگاهی دیروز و امروز در نیل به این مهم بی تاثیر نبوده است.

لذا وظیفه خود می‌دانیم که سخن به سپاس گشوده و مراتب تقدیر و سپاس خود را از اساتید محترم آقایان دکتر ایرج گلدوزیان (استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران)، دکتر حسین میرمحمد صادقی (مدیر گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر باقر شاملو (عضو هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر جعفر کوشا (عضو هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر علی نجفی توانا (عضو هیات علمی دانشگاه و وکیل دادگستری)، دکتر جواد طهماسبی (مدیر کل تدوین لوایح و مقررات قوه قضاییه)، دکتر سید علی کاظمی (قاضی دادگستری و مدرس دانشگاه)، دکتر جلیل مالکی (عضو هیات علمی دانشگاه و وکیل دادگستری)، دکتر عیسی امینی (عضو هیات علمی دانشگاه و وکیل دادگستری)، دکتر هوشنگ شامبیاتی (عضو هیات علمی دانشگاه)، دکتر محمد صالح ولیدی (عضو هیات علمی دانشگاه)، دکتر محمد رضا ساکی (عضو هیات علمی دانشگاه)، دکتر عباس ندیم (مدرس دانشگاه و وکیل دادگستری)، دکتر سلمان کونانی (عضو هیات علمی دانشگاه)، محمد ساداتی (قاضی دادگستری)، روح الله خانی (وکیل دادگستری)، دکتر جواد علی آبادی (عضو هیات علمی دانشگاه و وکیل دادگستری)، سید محسن حسینی دقیق (مدرس دانشگاه و وکیل دادگستری)، قاسم رودسرابی (وکیل دادگستری)، سرکار خانم زهرا حاجی تقی (پژوهشگر حقوقی) و... اعلام نماییم. همچنین از زحمات آقایان ساداتی مهدی پور و مسلم نیرومندی که موجبات نشر این اثر علمی را فراهم کردند و سرکار خانم سلما قربانی که زحمت صفحه آرایی و حروفچینی این مجیزه علمی را متقبل شدند، کمال سپاس و امتنان را داریم و طویل عمر با عزت را از خداوند متعال برای این بزرگواران آرزومندیم. در پایان به لحاظ کاستی‌های فراوان این نوشته از اساتید و خوانندگان نکته سنج و ارباب فضل و معرفت اعتذار طلبیده و صمیمانه تقاضا می‌کنیم که با ارائه نظرات و انتقادات سازنده خود، مولفین را رهین منت خویش قرار دهند.

تهران بهمن ماه ۱۳۹۲